

Rzeźnie rolnicze – jak to działa

Skracanie łańcuchów dostaw, polityka „od pola do stołu”, kupowanie prosto z gospodarstwa, które umożliwia konsumentowi świeżość, wgląd na pole czy zwierzęta przy odbiorze z gospodarstwa, a rolnikom szybszy zbyty bez pośredników. Między innymi w tym celu powstały przepisy o rzeźniach rolniczych.

Głównym celem rzeźni rolniczej jest ubijanie zwierząt gospodarskich przez gospodarza, właściciela zwierzęcia, na uproszczonych zasadach. Przepisy prawne mówią, że w takiej rzeźni mogą być ubijane zwierzęta z powiatu, w którym znajduje się rzeźnia oraz z powiatów sąsiadujących, co jest ułatwieniem dla pobliskich rolników – posiadaczy zwierząt.

Przepisy regulujące działanie małych rzeźni zostały wprowadzone, aby wyrównać szanse sprzedaży i produkcji mięsa oraz ich przetworów w rejonach, gdzie nie funkcjonują rzeźnie czy ubojnie. To między innymi tereny górskie oraz obszary z małym pogłowiem zwierząt, gdzie ubojnia nie mogłaby zdobyć odpowiedniej ilości surowca w najbliższym otoczeniu. Małe rzeźnie pomagają osobom prowadzącym rolniczy handel detaliczny czy działalność lokalną, marginalną i ograniczoną pozyskiwać mięso z własnych zwierząt. Należy również spojrzeć na te przepisy oczami konsumenta. Oznaczają one, że znany kupującemu gospodarz oferuje mięso ze zwierząt, których faktyczny stan i utrzymanie można zobaczyć.

Świadectwo kwalifikacji

Osoba dokonująca uboju musi posiadać odpowiednie kwalifikacje. Można je zdobyć u powiatowego lekarza weterynarii lub poprzez firmę szkoleniową. Po zakończonym szkoleniu, jego uczestnik dostaje pisemne świadectwo kwalifikacji. Szkolenie ma na celu przekazanie informacji na temat wykonywania czynności ubojowych tak, aby nie powodować u zwierząt niepotrzebnego bólu, cierpienia czy niepokojów. Po takim szkoleniu nie ma potrzeby odbywania praktyki ubojowej. Na świadectwie będą widniały gatunki zwierząt, jakie taka osoba może ubijać oraz sprzęt, jakim może dokonywać ogłuszania.

Proces zatwierdzania rzeźni rolniczej zaczyna się od decyzji rolnika. Następnie, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę czy adaptację pomieszczeń, osoba zainteresowana prowadzeniem rzeźni rolniczej ma obowiązek sporządzić projekt technologiczny zakładu. Projekt należy przedłożyć powiatowemu lekarzowi weterynarii. Zgody zaświadczenia czy decyzje w zakresie prawa budowlanego, związane z adaptacją lub budową pomieszczeń, wydaje starostwo powiatowe.

Opis i grafika

Projekt technologiczny składa się z dwóch części – opisowej i graficznej. Opisowa część projektu powinna zawierać określenie rodzaju działalności, która będzie uwzględniać rodzaj

surowców i produktów jakie będą produkowane w rzeźni. Opis dotyczy także maksymalnej, tygodniowej liczby ubijanych zwierząt oraz informacji na temat tego, jak rzeźnia będzie zaopatrywana w wodę. Powinien znajdować się tu też opis sposobu przechowywania odpadów i ubocznych produktów odzwierzęcych. Część graficzna zawiera umiejscowienie zakładu oraz szkic budynków wraz z podziałem pomieszczeń.

Zatwierdzenie zakładu

Po zakończeniu procesu dostosowującego istniejący budynek lub budowy nowego, na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem działalności, rolnik składa do właściwego lekarza weterynarii wniosek o zatwierdzenie zakładu. Taki wniosek powinien zawierać dane rolnika, dane z części opisowej projektu oraz określić, czy będzie prowadzony tu tylko ubój, czy również rozbiór mięsa.

Należy podać dokładną lokalizację zakładu oraz informację, że zamierza skorzystać z krajowych środków dostosowujących (czyli przepisów regulujących działanie rzeźni rolniczych). Działalność małej rzeźni można rozpocząć po uzyskaniu pozytywnego wyniku kontroli zakładu przez lekarza weterynarii.

Ubój gospodarskich i dzikich zwierząt

W rzeźniach rolniczych można ubijać zwierzęta gospodarskie oraz dzikie, utrzymywane w warunkach fermowych. To drób (np. kury, kaczki, perliczki, indyki), zwierzęta kopytne (bydło, owce, kozy, świnie, konie), zajęczaki oraz wspomniane dzikie zwierzęta utrzymywane fermowo, takie jak jelenie czy danielę oraz ptaki bezgrzebieniołce, czyli strusie. Warunkiem jest, aby zwierzęta były własnością właściciela rzeźni rolniczej lub pochodziły z powiatu, w którym znajduje się rzeźnia albo sąsiadujących powiatów.

Identyfikacja i rejestracja

Zwierzęta ubijane w rzeźniach muszą być identyfikowane i rejestrowane według przepisów krajowych i unijnych. Rzeźnia rolnicza nie może też ubijać zwierząt z gospodarstw, które mają inny status epizootyczny niż status gospodarstwa, w którym znajduje się rzeźnia. Oznacza to zakaz ubijania zwierząt w rzeźni z wolnym statusem chorobowym, które pochodzą z gospodarstw, gdzie stwierdzono daną chorobę (np. gruźlica bydła, brucelozę).

Tabela. Limity ubojów w rzeźni rolniczej

	limit dzienny	limit roczny
drób i zajęczaki	50	18 250
ptaki bezgrzebieniołce	1	365
świnie	6 o wadze >15 kg 10 o wadze <15 kg	2190 o wadze >15 kg 3650 o wadze <15 kg
owce albo kozy	6 o wadze >15 kg 10 o wadze <15 kg	2190 o wadze >15kg 3650 o wadze <15 kg
bydło albo konie	1 w wieku >3 m-cy 2 w wieku <3 m-cy	365 w wieku >3 m-cy 730 w wieku <3 m-cy
zwierzęta dzikie utrzymywane w warunkach fermowych	3	1095

Bezpieczeństwo mięsa i dobrostan zwierząt

Rzeźnie rolnicze mają obowiązek przestrzegania przepisów unijnych i krajowych, o ile w rozporządzeniu MRIRW nie określono odstępstw od tych przepisów. Szczególny nacisk jest kładziony na procedury stanowiące o bezpieczeństwie mięsa (HACCP, GHP, GMP wraz z uwzględnieniem zasad elastyczności) oraz spełnianie warunków dobrostanu zwierząt.

Szczegółowo muszą zostać opisane procedury operacyjne, dotyczące przyjęć zwierząt, obchodzenia się ze zwierzętami i opieki nad nimi, unieruchamiania, pętania i podwieszania żywych zwierząt, ogłuszania zwierząt oraz kontroli ich ogłuszania i wykrawiania. Procedury wykonywania tych czynności powinny być tak skonstruowane, aby unikać niepotrzebnego bólu i stresu zwierząt.

Dodatkowo powinny być w nich opisane działania w sytuacjach awaryjnych (np. niesprawne urządzenia, wypadki podczas transportu czy rozładunku zwierząt).

Albert Sękalski DODR, PZDR Trzebnica

Wrocław 2022 r.

redakcja i korekta: Agnieszka Siegel

Skład: Ewa Kutkowska